

УДК: 336.77(477)

ASSESSMENT OF THE FUNCTIONING OF CREDIT UNIONS IN UKRAINE

ОЦІНКА ФУНКЦІОНУВАННЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК В УКРАЇНІ

Hnydiuk I.V./Гнидюк І.В.

ORCID: 0000-0002-6724-7740

c.e.s.,as.prof./канд.екон.наук

Marshuk L.M./Маршук Л.М.

ORCID: 0000-0003-4333-7458

c.e.s.,as.prof./канд.екон.наук

Vinnytsia Institute of Trade and Economics of State University of Trade and Economics,

Vinnytsia, Soborna 87, 21050

Вінницький торговельно-економічний інститут Державного торговельно-економічного університету, м. Вінниця, вул. Соборна 87, 21050.

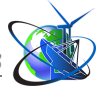
Анотація: В умовах обмеженого доступу населення до банківського кредитування, особливо в сільській місцевості та серед представників малого і середнього бізнесу, кредитні спілки відіграють ключову роль у забезпеченні фінансової доступності. Діяльність кредитних спілок сприяє розвитку фінансової інклюзії, підтримці підприємництва, підвищенню рівня фінансової грамотності та зміцненню економічної самодостатності громад. Вивчення стану, проблем і перспектив розвитку кредитних спілок є надзвичайно актуальним для формування ефективної фінансової політики, забезпечення економічної стійкості громадян і зміцнення ринку небанківських фінансових послуг.

У статті розглянуто особливості функціонування кредитних спілок в Україні на основі аналізу обсягів активів, залучених внесків та наданих кредитів провідних учасників ринку. Проведене дослідження дозволило виокремити лідерів серед кредитних спілок та оцінити їх вплив на загальний стан сектору. Водночас виявлено негативну динаміку основних показників за останні п'ять років, що свідчить про зниження ринкової активності. Основними факторами, що спричинили таку тенденцію, є економічна нестабільність, регуляторні обмеження та зниження довіри з боку вкладників. У статті акцентується увага на необхідності адаптації кредитних спілок до сучасних умов через модернізацію управлінських підходів та впровадження інноваційних фінансових інструментів.

Ключові слова: кредитна спілка, фінансова кооперація, кредитування, фінансова інклюзія, регулювання ринку.

Вступ.

У сучасних умовах розвитку фінансової системи України важливого значення набуває діяльність кредитних спілок як альтернативного джерела фінансових послуг для населення та малого бізнесу. В умовах обмеженого доступу до банківських ресурсів кредитні спілки можуть відігравати суттєву роль у забезпеченні фінансової інклюзії, проте їх розвиток стримується низкою проблем: недосконале правове регулювання, обмежені ресурси, недостатній рівень довіри з боку споживачів.

Основний текст.

У сучасному фінансовому ландшафті України кредитні спілки відіграють важливу роль, забезпечуючи доступ до фінансових послуг для значної частини населення, особливо для тих, хто має обмежений доступ до традиційних банківських установ. Їхня унікальна організаційна структура, заснована на принципах взаємодопомоги та членства, вирізняє їх серед інших фінансових посередників. Важливо зазначити, що кредитні спілки виконують низку важливих функцій, спрямованих на задоволення фінансових потреб своїх учасників та сприяння їхньому соціально-економічному розвитку.

Національний банк України значно посилив вимоги до діяльності кредитних спілок у 2023 році, коли було ухвалено нові регуляторні акти у зв'язку з передачею НБУ функцій регулювання та нагляду за кредитними спілками, зміни передбачали впровадження нормативів достатності капіталу, ліквідності, управління ризиками та внутрішнього контролю, що призвело до збільшення операційних витрат та адміністративного навантаження на спілки, особливо на менші за розміром кредитні спілки [3].

Впродовж останніх п'яти років кредитні спілки в Україні зберігають загальну тенденцію до скорочення, це зумовлено кількома факторами, такими як пандемія COVID-19, війна в Україні та загальне уповільнення економічного розвитку, що знизили платоспроможність населення та збільшили кількість проблемних кредитів. Найбільше скорочення кредитних спілок відбулось у 2022 році, з 182 кредитних спілок у 2021 році до 133 у 2022 році (рис. 1). Насамперед скоротилися кредити на бізнес-потреби приватних селянських господарств та придбання, будівництво, ремонт нерухомості.

Основний чинник – зниження дохідності кредитів. Через зростання операційних витрат їх відношення до операційних доходів зросло до 88% [1].

Кредитні спілки переважно закривалися саме в перший рік війни, а у 2023 році їх кількість скоротилася лише на 22, і це були здебільшого установи, які не залучали депозити.

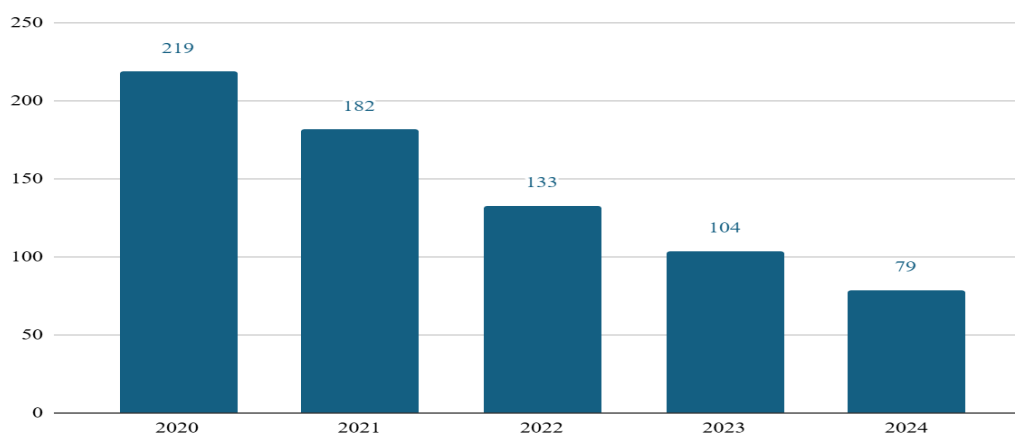

Рисунок 1 – Кількість кредитних спілок в Україні протягом 2020-2024 рр.

Джерело: [2]

Особливо вплив війни на кредитні спілки в Україні помітний з їх загального обсягу активів, що різко скоротився у 2022 році на 832,7 тис. грн з 2281,8 тис. грн у 2021 році до 1449,1 тис. грн у 2022 році. (рис. 2). Вже у першому кварталі 2022 року обсяг активів кредитних спілок знизився на 4%. Обсяг нових кредитів скоротився в 1,5 рази порівняно з аналогічним періодом попереднього року. Війна призвела до зростання прострочених кредитів. Лише за перші три місяці бойових дій рівень непрацюючих кредитів подвоївся, а в деяких спілках досяг 85–90% портфеля.

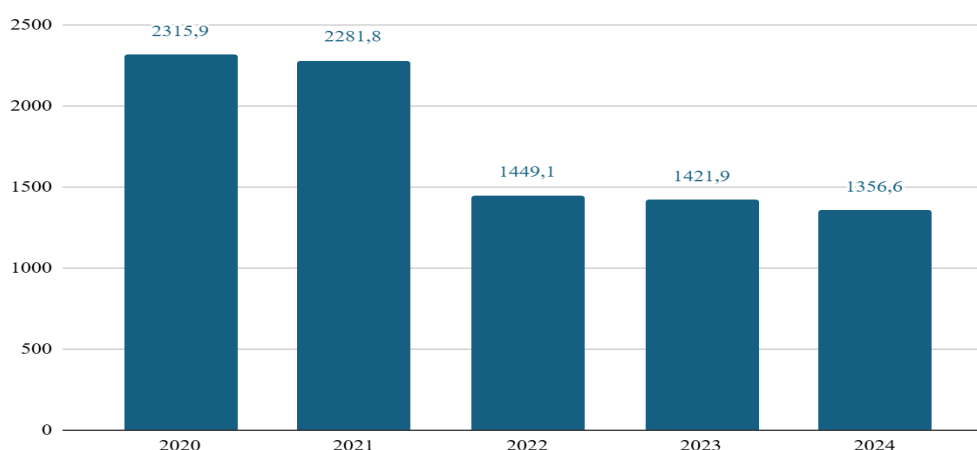

Рисунок 2 – Обсяг активів кредитних спілок України протягом 2020-2024 рр.

Джерело: [2]

Обсяг активів кредитних спілок України скорочується під впливом раніше вже згаданих факторів, посилення регуляторних вимог та вихід кредитних спілок з ринку. Також свою роль відіграли проблеми з якістю активів, адже значна частка кредитного портфеля кредитних спілок складають прострочені кредити, зменшення депозитів та додаткових пайових внесків, що спостерігається останніми роками. Таку ж динаміку можна помітити, якщо розглядати обсяги пасивів кредитних спілок (рис. 3).

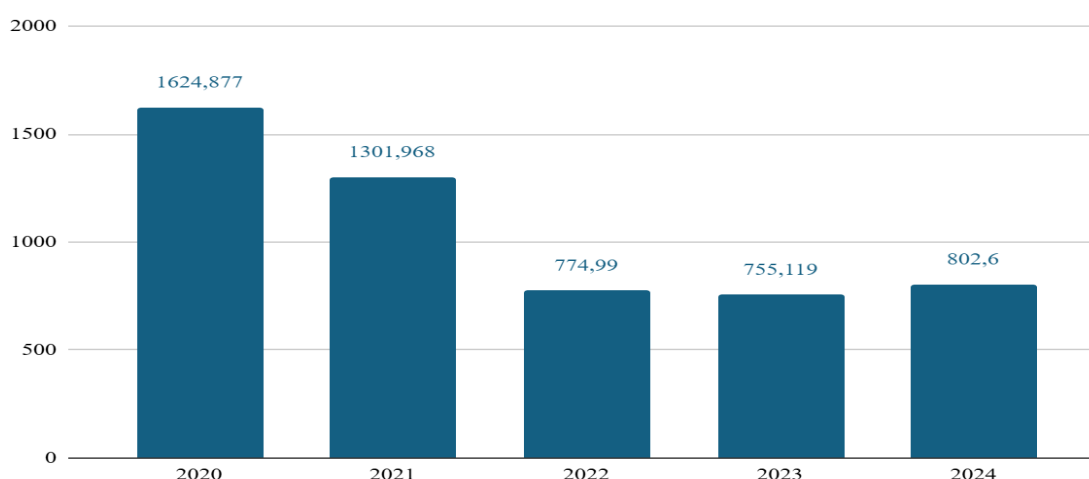

Рисунок 3 – Обсяг пасивів кредитних спілок України протягом 2020-2024 рр.,
млн. грн.

Джерело: [2]

Про поступове покращення ситуації на ринку говорить той факт, що за четвертий квартал 2023 року середня частка простроченої на понад 90 днів основної суми кредитів у кредитних спілках знизилася з 28% до 26%. А завдяки зниженню резервів під кредитні збитки сектор став прибутковим. Також впродовж 2023 року вдвічі знизилась кількість кредитних спілок, які порушували нормативи [27].

Висновки.

Отож, проведений аналіз активів та пасивів кредитних спілок України виявив чітку тенденцію до їхнього скорочення протягом досліджуваного періоду, дане зниження обумовлене низкою взаємопов'язаних факторів, серед яких є економічна нестабільність, спричинена війною та її наслідками, регуляторні обмеження, що посилюються, а також зменшення довіри населення

до небанківських фінансових установ. Особливо гостро негативна динаміка проявилася у 2024 році, коли обсяги як депозитних, так і кредитних операцій досягли мінімального рівня за останні п'ять років.

Таким чином, кредитні спілки України перебувають у стані зниження активності через економічну нестабільність і низьку довіру вкладників. Виявлена потреба в адаптації кредитних спілок до сучасних умов шляхом удосконалення управління та впровадження інновацій, що сприятиме підвищенню фінансової стійкості та зміцненню ролі кредитних спілок у забезпеченні доступу до фінансових послуг.

Література:

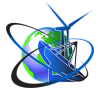
1. Купрієнко В. М., Тичина Д. М. Запобігання злочинам у сфері діяльності кредитних спілок в Україні : монографія. Київ : 7БЦ, 2021. 140 с.
2. Офіційний сайт Національного банку України. Наглядова статистика. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>
3. Федорович І. М., Палямар С. В. Цифрова трансформація кредитних спілок: виклики та перспективи. Інвестиції: практика та досвід. 2025. № 1. С. 100-105.

References.

1. Kupriienko V., Tychyna D. M. Prevention of crimes in the field of credit union activity in Ukraine: Monograph. Kyiv: 7BC. 2021. 140 p.
2. National Bank of Ukraine. Supervisory Statistics. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6>
3. Fedorovych I., Paliamar S. Digital transformation of credit unions: Challenges and prospects. Investments: Practice and Experience, 2025. №1. 100–105 pp.

Abstract. *In conditions of limited access to bank loans, especially in rural areas and among representatives of small and medium-sized businesses, credit unions play a key role in ensuring financial accessibility. The activity of credit unions supports financial inclusion, promotes entrepreneurship, increases financial literacy, and strengthens the economic independence of communities. Studying the current state, problems, and development prospects of credit unions is highly relevant for shaping effective financial policy, ensuring economic stability for citizens, and strengthening the non-bank financial services market.*

This article examines the features of credit unions' functioning in Ukraine based on the analysis of asset volumes, attracted deposits, and issued loans by leading market participants. The conducted research identified the leading credit unions and assessed their impact on the overall condition of the sector. At the same time, a negative trend in the main indicators over the last five years was revealed,

indicating a decline in market activity. The main factors causing this trend include economic instability, regulatory restrictions, and a decrease in depositor trust. The article emphasizes the need for credit unions to adapt to current conditions by modernizing management approaches and implementing innovative financial instruments.

Key words: *credit union, financial cooperation, lending, financial inclusion, market regulation.*

Стаття відправлена: 04.06.2025

© Маршук Л.М., Гнидюк І.В.